III. évfolyam — Arad, 1888. December 3. Hétfő. — 328-ik szám.

Szerkesztőség:
Az arad-csanádi egyesült vasutak palotájában.

Bérmentetlen leveleket csak ismert kéztől fogadunk el.
Kéziratokat vissza nem küldünk.

Kiadóhivatal:
Az arad-csanádi egyesült vasutak palotájában, hova a hirdetések, előfizetési pénzek és a kiadás körüli panaszok bérmentve küldendők.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASAGI NAPI LAP.

Megjelen hétfőn és ünnepek után is.

Előfizetési árak:

helyben:		vidékre:	
1 évre	12.— frt	1 évre	14.— frt
fél évre	6.— frt	fél évre	7.— frt
¼ évre	3.— frt	¼ évre	3.50 frt
1 hór	frt	1 hóra	1.20 frt

Hirdetések dijja:
A hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 6 kr., minden következőnél 4 kr.
Bélyegdij külön 30 kr,
Nyilttér sora 15 krajczár.

Arad, deczember 2.

Ő Felsége a királyné és Ő Felsége a király, szombaton érkeztek Miramare-ba, hogy Ő Felsége másnap teljes visszavonultságban ülje meg negyven éves uralkodói jubileumát.

Ugyancsak szombaton, az osztrák képviselőház ülésén, **Smolka** elnök a következő beszédet tartotta:

Ma állunk küszöbén az emlékezetes napnak, melyen császári urunk ezelőtt negyven esztendővel kormányra lépett. O felsége a császár az óhajtja, hogy ez a nap minden ünnepélyes, különösen költséges manifesztáczió nélkül ülessék meg s az ily manifesztácziókra szánt összegek jótékony czélokra fordittassanak — ami csakugyan mindenütt a legnagyobb bőkezűséggel meg is történik. Mindazáltal helyén levőnek tartom, hogy éppen a képviselőház, a nép szabadon választott képviselete, kifejezést adjon e nap nagy jelentőségének. Mély megindulással emlékezem vissza 1848 deczember 3-ikára, a midőn az első osztrák birodalmi gyülés küldöttségének élén, mint a birodalmi gyülés elnöke, ő felsége a császár elé járultam, hogy kifejezzem hódolatteljes szerencsekivánatainkat ő felsége trónralépése alkalmából — és ezek a jókivánatok, hála érte a mindenhatónak, teljesenésbe is mentek. O felsége a császár uralkodását, ki ma, negyven évi országlás után, férfi erejének teljében áll, a legáldásosabbnak kell mondanunk (Tetszés) és egyuttal boldognak is kell mondanunk, mert létezhetik-e nagyobb boldogság a változhatatlan szeretet és hűség ama benső kötelékénél, mely legkegyelmesebb urunk és népei közt fennáll? Még a legmagasabban állók és a leghatalmasabbak is alá vannak vetve az emberi sors változandóságainak; döntő marad azonban, hogy a mi kivivatott meg is tartassék, a birodalom és a nép javára értékesittessék és éppen e tekintetben büszkeséggel és örömmel tekinthet vissza ő felsége a császár negyven évi országlására oly birodalom élén, mely ma inkább mint valaha tiszteletet parancsoló helyzetnek örvend, mint szövetséges, keresve, mint hű és hatalmas szövetséges nagyrabecsülve és népeinek határtalan szeretete által környezve. (Tetszés.) A mindenható még hosszu évekig tartsa meg magasztos hivatásának áldásos teljesitésére a császárt, oltalmazza és áldja meg ő felsége drága életét. Urunk császárunk és királyunk éljen!

A ház háromszoros lelkesült „Hoch" kiáltásokba tört ki. Az elnök kijelenté azután, hogy ő felsége intencziőinak a legjobban vél megfelelni, ha a ház az ülést folytatja.

*

Az »Extrablatt« jelentése: **Ferencz-József uralkodásának negyvenedik évfordulója** alkalmából a berlini »Kreitzzeitung« igen lendületes és rokonszenves czikket közöl.

A véderő törvényjavaslat. A képviselőház igazságügyi bizottsága a véderő törvényjavaslatot a jövő héten fogja tárgyalás alá venni és előreláthatólag két ülésben le is tárgyalja, ugy hogy a bizottsági jelentés már a szerdán tartandó ülésben elkészithető lesz. Ezután a regale-előterjesztések és a különböző kisebb törvényjavaslatok tárgyalása — ezek között az indemnity-törvényjavaslat, a rendkivüli közös kiadások fedezésére szükséges póthitel és a svájczi kereskedelmi szerződésről szóló javaslatok — még legalább 8—10 napot igénybe vesznek, a védtörvényjavaslat ailgha kerülhet e hó 12-ike előtt napirendre. E szerint kérdéses, hogy a törvényjavaslatot a karácsonyi szünetekig terjedő rövid idő alatt teljesen letárgyalhatják-e vagy sem?

Országgyülés.

— A képviselőház ülése deczember 1-én. —

I.

A képviselőház mai ülése a **regale-kártalanitási javaslat** 10. §-a feletti szavazással vette kezdetét s a ház a §-t, ifj. Andrássy Gyula gr. ellenindítványával szemben 319 szavazattal 47 ellenében elfogadta. A beadott módositványok közül Hollóé elesett, ellenben elfogadtatott gr. Apponyié, melyet **Tisza** Kálmán is magáévá tett, Bokrossé és Varasdyé. A névszerinti szavazásnál minden pártból szavaztak pro is, konstra is.

Nagy és élénk, részben zajos vitát keltett a 11. §., melynél **Unger** oly módositványt adott be, hogy a kártalanitások megállapitásánál a miniszter helyett a pénzügyi közig. biróság legyen a legmagasabb forum. Utána heves támadásokat inteztek a §. illetőleg a kormány és igazságügyminiszter ellen. **Fenyvessy** Ferencz, **Horváth** Boldizsár, kit az ellenzék megtapsolt, **Apponyi** Albert gróf, **Győry** Elek s az Unger módositványa mellett szóltak **Irányi** Dániel és **Szentkirályi** Albert. A szakasz védelméro kelt **Tisza** miniszterelnök, **Fabiny** igazságügyminiszter, **Perlaky** Elek és végül **Wekerle** Sándor államtitkár, kinek elegáns, tárgyilagos és a háborgó kedélyeket megnyugtató beszédével a vita már véget ért. De szólásra van még a 11. §-hoz előjegyezve Polónyi és Hódossy.

II.

Az ülésről a következőkben tudósitunk:

Fenyvessy Ferencz azt mondja, hogy ez a 11 ik szakasz botrányos szégyenfolt a modern jogállam életében; arczul csapja a század szellemét, mert felforgatja azt az elvet, hogy egy fél nem lehet biró a maga ügyében. Pártolja tehát az Unger Alajos inditványát. Ez a szakasz keresztülment a minisztertanácsban, kérdezi tehát a szóló, hogy vajjon fölemelte-e szavát az igazságügyminiszter, midőn a birói hatáskörön ily sérelmet ejtettek. — Most lassanként kitudódik, hogy Tisza Kálmánnak milyen miniszterek kellenek; olyan miniszter kell neki, aki meghajol az ő akarata alatt. Csak egy miniszter van, akinek nem tud és nem mer Tisza imponálni s ez a császári királyi altábornagy, Fejérváry Géza br., honvédelmi miniszter. (Nagy zaj.)

Elnök csak azt a megjegyzést kivánja a szóló beszédére tenni, hogy Fejérváry báró nem császári királyi altábornagy, hanem császári és királyi (Élénk derültség és tetszés.)

Fenyvessy Ferencz idézi egy német tudós szavait, a ki azt irta, hogy a ki ilyen ügyekben nem akarja a független biróságot, az vagy gonoszlelkű és fél a független biróságtól, vagy oly botor, aki nem érti azt. Idéz továbbá Tisza Kálmánnak egy 1871-ben elmondott beszédéből, melyben a birói függetlenség mellett szól s elitéli a minisztert ki az ellen tenni akar. Felhivja a miniszterelnököt, hogy ha a vádaktól meg akar menekülni, törölje el a szakaszt, mely a miniszteri omnipotencziát szentesiti. Pártolja Unger javaslatát.

Horvát Boldizsár: T. ház! (Halljuk! Halljuk!) Annyira megvilágitottak az előttem szólók a fenforgó kérdést, hogy én szavazatomnak csakis rövid indokolására szoritkozhatom. (Halljuk! Halljuk!) En is azon nézetben vagyok, hogy a jelen müveletben az állam egyik érdekelt fél, ennélfogva inkorrektnek találnám, hogy a kárpótlási tőke megállapitásának kérdésében a legfelső forum az ország pénzügyi érdekeinek első rangu képviselője, t. i. a pénzügyminiszter legyen. (Élénk helyeslés balfelől.)

Tisza Kálmán miniszterelnök: T. ház! En ezen kérdéshez ez alkalommal igen röviden kivánok szólni. Meg fogom mondani miért? Azért igen röviden, mert indokaimat az általános vitában, melyben e kérdés igen nagy szerepet vitt, elmondtam; másoknak telhetik öröme benne ismétlésekbe esni, — és ismetelni az elmondottakat nem fogom, mert semmi olyast, a mi arról, hogy ezen intézkedés az adott viszonyok között helyes ne volna, meggyőzhetett volna, minden erős szavak daczára, nem hallottam. (Helyeslés a jobboldalon.)

Oly szerencsében részesültem, t. képviselőház, most, hogy két régi nyilatkozatom fel lett olvasva, de nem gondolom, hogy helyesen legyen ide applikálható, mert én a birói függetlenséget soha meg nem támadtam, s nem is támadom meg most sem.

De nem hiszem, hogy olyan viszonyok fordultak volna még eddig elő, s melyekben az állam több mint 200 millió frnyi terheltetésnek teszi ki magát, mikor tehát annyira szüksége van egyfelől saját. érdekeinek feltétlen biztositására, másfelől mind magának, mind pedig a megváltás, vagy kártalanitás keresztülvitelének érdekében arra, hogy az ügy igen gyorsan is mentől előbb lebonyolittassék. (Igaz, ugy van jobbfelől.)

Nem vonom azt kétségbe, hogy jogi szempontból az állam érdekeit az ügynek a rendes biróság elé való utasitásával is lehetne biztositani: erről biztositom a t. képviselő urat, ki a „feltétlen" szóban ugy látom megütközött, de azt merem állitani, hogy az történnék ezen ügygyel is, a mi eddig minden váltságügygyel, történt, hogy az évek hosszu során elhuzódnék, kárára a magánosoknak, kárára az államnak. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Nem hiszem. t. képviselőház, hogy helyes legyen itt, midőn egy az egész országban annyiakat: községeket, magánosokat oly közelről érdeklő ügyről van szó, akár az absolut korszakban az urbéri kártalanitásnál követett eljárásra — akár a szőllődézsmaváltsági esetre hivatkozni. Mert lehet, hogy ott a formák korrektebbek voltak — lehet! — de hogy az eredmény olyan volt, a milyennel és ma az országot megkináln nem merném — az kétségtelen. (Helyeslés a jobb oldalon.)

Mert maga a szőlő dézsmaváltság — igen jól tudják a t. képviselő urak — mily hosszan huzódott és ugy lett elintézve, — hogy még mielőtt a filloxera pusztitás bekövetkezett volna — nehogy a megállapitott váltságösszeg miatt egyes községek tönkre menjenek, a törvényhozásnak kollett belenyulni, és a terhek egy részét az állam nyakára átvállalni. Meg volt a forma, megengedem, korrektebben, de az eredmény azután olyan volt, hogy a midőn egy még sokkal nagyobb müveletről van szó, biztató ugyan nem lehet. (Helyeslés a jobboldalon.)

Nagyon sajnálom, hogy Horváth Boldizsár t. képviselőtársam nem feledte el egy általa idézett régi nyilatkozatomat, de egyre emlékezem. Meglehet — nem tagadom, miután ő mondta — élhettem azon szóval, de ha emlékem nagyon nem csal — pedig nem hiszem, hogy csalna — akkor arról volt szó, hogy az eddig a törvényhatóságok által választott birák helyébe jöjjenek a kinevezett kir. biróságok. Nem vitatkozom, t. ház, igazam volt-e abban, hogy fenn akartam tartani a megyei törvényhatósági választott biróságokat; de hogy akkor nem a birói függetlenség miatt, hanem a miatt szólhattam, ha szóltam, élesen, hogy az ország önkormányzati testületei megfosztatnak az addig mindig gyakorolt választási joguktól, arra emlékszem. Igy tehát az analogia a fentorgó kérdéssel még csak a legtávolabbról sem áll. (Ugy van! jobbfelől.)

Megigértem. t. ház, hogy igen röviden fogok szólni, (Halljuk! Halljuk!) miután indokaimat kifejtettem más alkalommal és ebben még az sem tántorit meg, a mit egy képviselő ur felhozott, hogy akármily igazságosan járjon el a pénzügyminiszterium, minő vádaknak lesz kitéve; mert hisz az általános vitában magam is jeleztem, hogy e vádakra el vagyok készülve. Tudom, hogy be fognak következni; hisz ez előre vetette árnyékát már a multkor is, veti most is még erősebben. De én azon meggyőződésben vagyok, hogy a legnagyobb — bocsánatot kérek e szó, ugy látszik, kedvenynek tetszik, de én nem tartom inparlamentárisnak — mondom a legnagyobb könnyelmüség nélkül az, ki az ország pénzügyeinek rendezéséért felelős, ily különben is óriás gondot adó vállalatra nem hivhatja fel a törvényhozást, ha egyszersmind nincs biztositva az, hogy a ki az államkincstár érdekeiért felelős, gondoskodhassék arról is, hogy az állam tulkövetelések utján meg ne károsittassék. (Zaj balról. Helyeslés a jobb oldalon.)

A szabadság állittatott szembe a miniszteri omnepotenczával. En részemről miniszteri omnipotenczát nem ismerek; (Derültség balfelől) de szabadság szeretetet ismerek, ezt már azáltal is bizonyitom, hogy minden, az enyémtől legeltérőbb nézetet is nyugodtan hallgatok, mig a szabadságérzet szóvivői, ha nem tetsző dolgot hallanak, mindjárt zavarják a szónokot. (Ugy van! jobbról.)

De, t. ház, miután lelkiismeretről, vagy — nem értettem a szót, — bolondságról, vagy butaságról volt szó — (Felkiáltások a szélsőbalon; Botorságról!) tehát botorságról stb. A képviselő ur szives volt a botorság vádja alól felmenteni: rajtam maradt a gonoszlelkűség. Már hogy ez mennyivel parlamentáriasabb szó, mint a könnyelmüség, e fölött méltóztassanak dönteni. (Tetszés a jobboldalon. Felkiáltások balról: Nem Horváth Boldizsár mondta!)

Jól tudom, hogy ki mondta, de nekem vettetett szememre a könnyelmüség szó, mig a másik nem vettetett szemére senkinek. En sem vetem azt senki szemére, mert a szabad diskussziót még ilyen nyilvánulásaiban sem akarom akadályozni. Nem is fogom mentegetni magamat. Furcsa volna, hogy azt mondjam, hogy nekem nincs gonosz lelkiismeretem, mert nem tudom, az illető képviselő ur hogyan bizonyitaná a gonoszat, én pedig hogyan bizonyitanám a nem gonoszat; ez a lelkiismeret dolga, olyan, a mi nem bizonyitható. (Ugy van! Tetszés jobbfelől.) Ahhoz a módhoz pedig, hogy csak azért, hogy azon vádtól, mintha gonosz lelkiismeretem volna, meneküljek, elfog djam a t. képviselő ur nézetét, engedelmet kérek. folyamodni nem fogok. (Élénk derültség és tetszés jobbfelől.)

De ha már a lelkiismeretről szó van, (Halljuk! Halljuk!) én röviden csak azt mondom, hogy egy van a miért ezen törvénynyel szemben, ha nem tartanám fenn azt, a mit helyesnek tartok, nem vállalhatná el lelkiismeretesen a felelősséget: az, ha azért, hogy magamnak kényelmesebb, nyugodtabb helyzetet teremtsek s magamat azon már előre is jelzett, de általam is jól sejtett megtámadások alól kivonhassam, elállanék attól, a mit legjobb meggyőződésem szerint ugy az államnak, mint az egyeseknek érdekében levőnek tartok. (Tetszés jobbfelől.) Ezt tenni senki kedvéért nem fogom, mert minden támadást el tudok türni mindaddig, a mig belülről ellenem vád nem emeltetik. (Élénk helyeslés és tetszés jobbfelől.)

VIDÉK.

— ISKOLAÜGYI MIZÉRIÁK. —

T.-Bánhegyes, nov. 30.

T. Szerkesztő Ur!

„Nincs rosszabb a rossz szomszédnál."

Becses lapja f. évi 323-ik számában „Iskolaügyi mizeriák" czimü nyilt levélben egy magát kovácsházi lakosnak aláirt ismeretlen által orvul becsületünkben megtámadtatván, felkérjük a t. Szerkesztő urat, hogy ugyancsak becses lapjában ezen nyilatkozatunknak sziveskedjék helyt adni.

Kovácsházi derék szomszédunk, midőn világra szoló fájdalmát a kovácsházi iskolaszék és község ellen kiöntötte, hogy ezek az ő boldogitó eszméit szerinte kellő méltánylatban nem részesitik és annyiba veszik, mint az 5-ik kereket a szekérnél venni szokták, neki ront T. Bánhegyesnek, vádolja lakosait, hogy a megmagyarosodás terén ott állnak, hol Bukarest és egész komolysággal vádolja a lelkészt és jegyzőt, hogy a haladast gátolják, sőt a kovácsházi lakosnak tudatlansága odáig megy, hogy minden t.-bánhegyesi lakostól, a zsidók kivételével, megtagadja a magyarnyelv tudását és ezen piramidális ráfogással nem átalnyilt téren a müvelt közönség előtt fellépni.

Szomszéd ur! On bizony nem csak rossz szomszéd, de egészen tájékozatlan az ön szerint csak egy hajtásnyira eső T.-Bánhegyesen, mert ha csakugyan a kovácsházi embert tartja hivatottnak a szomszéd községekre a magyarositással hatni, jobban törődne azzal, a mi szomszédban történik, jobban volna tájékozva és nem eresztene olyan csak önt kompromittáló badarságokat világgá. T.-Bánhegyes papját és jegyzőjét békével hagyta volna, ha tudta volna azt, hogy éppen most egy pár hét előtt egyik tanitónk éppen a magyarnyelv sikeres oktatásáért 25 frt jutalomdijban részesült, melyet neki a kovácsházi főbiró ur elismerő szép szavak kiséretében adott át, és a második tanitónk ugyanezt a jutalmat jogosan várhatja; ha tudta volna, hogy éppen ezen tiszta szláv községben a lelkész minden 6 ik vasárnapon magyar istentiszteletet tart, ha tudta volna, hogy a községi irodában és érintkezésben minden magyarnyelven referáltatik és intéztetik el, és hogy ha azt is tudja, miszerint nép-olvasókörünk, nagyobb felében magyar lapokat tart s olvas, belathatja bölcs s jó szomszéd, hogy a t. bánhegyesi pap és jegyző megmutatta népének hol és merre van a jó ut? Es legyen meggyőződve, hogy a t.-bánhegyesi nép is, — melyet ön nyilvánosan rágalmazott azzal, hogy magyarul egy szót sem tud és tehát egészen elmaradott, — önnek is meg tudná mutatni, hogy merre van a jó ut.

Midőn öntől szemszéd ur, immár bucsut veszünk, becses és szép jövőjü egyénisége számára ajánljuk a kovácsházi patikát, melyben a következő gyógyszert magának sürgősen megrendelve, azzal mindenesetre éljen bizonyos ideig és hisszük, hogy meg lesz mentve: Targyilagosságból 51 dékát, igazságszeretetből 45 dekát, alapos, előleges meggyőződésből 45 dekát, szerénységből 100 dekát.

Ezt naponkint jól megrázva 4 egyenlő adagban bevenni siessen mindannyiszor, mikor a szomszédokról igazságosan irni akar.

A t.-bánhegyesi megszólt:
pap és jegyző.

LEGUJABB POSTA.

— Szoczialista tüntetés Berlinben. Nagy utczai zavargások szinhelye volt szombaton Berlin. A **rendőrség feloszlatott egy szoczialista gyülést**, melyen több ezren vettek részt s melyben **Singer** képviselő beszédet tartott. A feloszlatott gyülés részesei erre egyesültek a helyiség előtt álló, mintegy hatezer főnyi munkástömeggel és a zavargó emberáradatot a nagy számmal előszitő rendőrség alig tudta féken tartani. A rendőrséget gunyolták és kifütyölték. A tömeg a munkás-marseillaiset énekelte és aztán megindult, hogy **Singer** képviselőt hazakisérje. A rendőrség nyomon követte a tömeget és sokakat letartóztatott.

— Az osztrák-magyar-német hirlap-háboru. A „Pol. Corr." figyelemreméltó **berlini levele**, a **Német-ország és Ausztria-Magyarország** közötti viszonynak a német és az osztrák, valamint a magyar sajtóban az utóbbi időben történt megbeszélése alkalmából, konstatálja, **hogy a német és az osztrák-magyar kormányok közötti jó viszonylatokban a legkisebb változás sem történt**; e viszonynak meghidegüléséről vagy csak a meghidegülés veszélyéről, német felfogás szerint, szó sem lehet; sőt egyes kérdések feletti differenciák sem forognak fenn a német és az osztrák-magyar kormányok között, mely differenciák különben semmi körülmény között sem birnának lényeges jelentőséggel. Alapos értesülés nyomán, a lapoknak a herczeg **Reuss** és **Taaffe** közötti állitólagos meghasonlásról szóló hire is teljesen a légből kapottnak jelenthető ki. Ellenben nem tagadható, hogy **Németország** közvéleménye ujabb időkben bizonyos kelletlenséggel tekinti az **Ausztriában** történő eseményeket, melyek azt mutatják, hogy ott nagy erőfeszitéssel folytattatik a németség elleni hadjárat Ez a kelletlenség, mely minden kormány ellenőrzése alól kivonja magát, részben igen tapintatlan és a mérvadó berlini körök által határozottan helytelenitett módon némely német hirlap felszólalásában azonban nem szabad többet látni, mint a német nép rokonszenvének kifejezését a németek sorsa iránt Ausztriában. Végül azt is beszélik Berlinben, hogy **Ausztriában** bizonyos körök részéről, melyek sohasem tudtak igazán megbarátkozni a Németországgal való szövetséggel, abban fáradoznak, hogy az osztrák viszonyoknak német lapokban történt megbeszélését a német kormány véleménynyilatkozataiul fujják fel. Az ily feltevés jogosultsága Bécsben jobban ellenőrizhető, mint Berlinben és remélhető, hogy az ily vakand-munka, a mint nyomára jönnek, nem fog további kárt okozni.

Az

„ARADI KÖZLÖNY"

(Megjelen mindennap)

Előfizetési feltételei.

Helyben házhoz hordva:

Egy évre	12 — kr
Fél évre	6 „ — „
Negyed évre	3 „ — „
Egy hóra	1 „ — „

Vidékre szétküldve:

Egyévre	14 frt — kr
Fél évre	7 „ — „
Negyed évre	3 „ 50 „
Egy hóra	1 „ 20 „

Felkérjük lapunk azon előfizetőit, kiknek előfizetése október **végén lejárt, hogy az előfizetést mielőbb megtenni sziveskedjenek**, nehogy a lap szétküldésében **fennakadás** álljon be.

Az „Aradi Közlöny"
kiadóhivatala.

NAPTÁR.

Deczember 3. Hétfő. Rom kathol. naptár X. Fer. Prot. naptár: Kasszián. Görög-orosz naptár: (november 21.) B. A. avatt. Nap kél 7 óra 38 perczkor, nyugszik 4 óra 8 perczkor.

— A „Kölcsey-Egyesület" könyvtára nyitva van kedden és szombaton délután 3—4-ig, pénteken délelőtt 11 és 12 óra között.

HIREK.

ARAD ÉS VIDÉKE.

— **Hálaadó isteni tisztelet** volt tegnap délelőtt 10 órakor a minoriták templomában ő Felsége trónraléptének 40 éves jubileuma alkalmából. A fényes misét **Ballay** Adám házfőnök czelebrálta teljes segédlettel. A templom ez alkalommal zsufolásig megtelt. Ott láttuk **Fábián** László főispánt, **Salacz** Gyula kir. tanácsos polgármestert a városi tisztviselői kar élen, **Szathmáry** Gyula főjegyzőt a megyei tisztviselői karral. A honvéd tiszti kar **Jablánczy** Sándor alezredes vezetése alatt testületileg meg. — Ott volt ezeken kivül városi közéletünk csaknem valamennyi előkelő alakja.

— **Stanescu I. Vazul** temetése tegnap délután óriási részvét mellett és rendkivüli fénynyel ment végbe. A kedvezőtlen esős idő daczára a végtisztesség megadására megjelent közönség az egész Teleky-utcza és a Deák Ferencz utcza nagy részét elözönlötte. — Az aradi ügyvédi kamara Hász Sándor elnök vezetése alatt az aradi első önkéntes tüzoltókar Mülek Lajos dr. főparancsnok vezetése alatt, az ujaradi önkéntes tüzeltóegylet Ternajgó Caesar vezetése alatt testületileg vonult ki; megjelent továbbá az aradi uj tüzoltóegylet is. A nagy közönség soraiban ott voltak Metianu János gör. kel. román püspök, Fábián László főispán Salacz Gyula kir. tanácsos polgármester, Varjassy József, Varjassy Árpád, Vásárhelyi Béla, Beles János, Nachtnébel Ödön, Szathmáry Gyula főjegyző, Urbányi János főkapitány. A temetési szertartást Mangra Vazul theologiai tanár, Bogye Gábor és Evutzán János lelkészek segédletével végezte. Mangra Vazul nagyobb szabású emlékbeszédet tartott az elhunyt felett, méltatva a közügyek terén szerzett érdemeit. A beszentelés után megindult a gyászmenet a Deák-Ferencz utczán, a főtéren és Széchenyi-utczán keresztül a temetőbe. Az impozáns menetet az ujaradi gyermekzenekar nyitotta meg, ezt követte az aradi első önkénytes tüzoltóegylet zenekarával és az ujaradi önkénytes tüzoltóegylet, ezek után ment a „Progresul" román egylet dalárdája, utána következett a koszorukat vivő diszkocsi és a gyászkocsi, melyet a család, rokonok és jó barátokon kivül rendkivül nagy közönség követett. Az uton felváltva a két zenekar játszott gyászdarabokat és a „Progresul" dalárdája énekelt. A temetőben a szokásos egyházi szertartás végezte után elhelyezték örök nyugalma helyére. Legyen neki könnyü a föld pora!

— **A játékszer kiállitás megnyitása.** Mint jeleztük, az „Aradvidéki Tanitóegylet" által rendezett játékszer kiállitás tegnap délelőtt a templomutczai fiuiskolában megnyittatott. A kiállitást egy kerekded beszéddel Záray Ödön elnök nyitotta meg, jelezvén, hogy ama sokszor hangoztatott paedagogiai elv: a kézmüipar, vagyis munkának a népiskolában leendő meghonositását czélozza az egylet e gyakorlati akcziója s felkérte a hallgatóságot, hogy ajándékozza meg figyelmével Györgyössy Rudolf egyleti tagot, ki megbizásból általában a fafaragászati iskoláról és ennek a megyében való nagy jelentőségéről fog felolvasni. A közönség, melynek soraiban ott láttuk Varjassy Árpád kir. tanfelügyelőt, Kerner Péter kép. igazgatót, Rozsnyai Mátyást és másokat, köztük több szép hölgyet, figyelemmel hallgatta az érdekesen irt, vonzó előadást, mely a fafaragászati iskolák jelentőségéről, a munkaerőkről, árvaházi növendékeket, a siketnémákat, a télen szünetelő mesterségek tanonczait, a csángótelep télen munkát nem üző egyéneit nevezte meg ilyenekül. Végre a gyakorlati kivitelre vonatkozólag adta elő az egylet javaslatát, hogy egy ily iskola első költségeit az egylet előlegezi, a tanitót is ő képezteti s a kereskedelmi és ipari körök egyelőre csak szellemi pártolására és anyagi hozzájárulására fognak felhivatni. A lelkes közönség lelkesen megéljenezte az előadót és aztán a meglepő gyermekjáték-tárgyakból több rendbeli vásárlást tett. A kiállitás ma és holnap még nyitva lesz és még mindég vannak eladandó tárgyak. A kiállitás megtekintését melegen ajánljuk mindenkinek.

— **Az „Alföld" aggasztó állapotában** némi javulás állott be. A lázbeteg ujságban tegnap már csak egy régi, kopott „viczcz" jelent meg. A magyar zsurnalisztika gyermekkorában alkalmazta e „viczczet" először egy tehetségtelen reporter, valami polémia alkalmával. Azóta az „Alföld"-en kivül a vásáros-naményi és a gyopár-háti sajtó időszaki „viczczévé" degradálódott. A rendőrségi nyomozat, — hogy ki hitette el az „Alföld"-del, hogy tud viczczelődni — tovább foly. Bulletint, — ha a még sürün jelentkező kérődzés is elmarad — a közegészségügyi vészbizottság alkalmasint nem ad ki többet az „Alföld"-ről.

— **Hangverseny.** Igen előkelő közönség előtt folyt le tegnapi hangversenye az aradi zenekedvelők egyesületének. És ez annál nagyobb érdeme magának az egyesületnek, mert ha dicséretére válik minden városnak, hogy minél nagyobb oly közönséggel dicsekedhetik, mely különösen a klasszikus zene iránt érdeklődik, — ugy az aradi zenekedvelők egyesülete valóságos missziót teljesit, midőn Arad intelligens társadalmát a klasszikus zenének megnyeri. — A zenedét magát a hangversenyen két tanitványa és ugyanannyi tanárja képviselte. Haag Mari és Domha Anna urhölgyek igen ügyesen és különösen tökéletes szabatossággal játszották el Dopplernek „Ilka" dalmüvéhez irt nyitányát. A közönség igen hálás is volt a kisasszonyok buzgalma iránt. A következő piéce Kiss Pista két dala volt. Azt hiszem, ha csak igy egyszerüen registrálom e tényt, elég van téve a müvész ambicziójának. Amint hinni véljük, Kiss Pista nem azok közé a müvészek közé tartozik, akiknek müvészete csak minél több szóval jellemezhető elegendőkép. Kiss Pista egész lelkét önté a két dalba és az éneke után felhangzott viharos taps nem jogtalanul ragad azon gondolatra, hogy a jelenlevő hölgyek között tán kevés azoknak a száma, aki nem a legjobban ugy szeretné, ha a tüz, amit énekébe vegyitett, nem épen ama szegedi lány által okoztathatnék. — Mendelssohn D. moll triója, ugy Beethoven Sonata apassionátája egyaránt bravourral volt előadva. Krausz-Beenfeld Malvina urhölgy igazi müvésznő. Uralkodik a billentyükön, mint egy királyné, kit müvészet, lelkesedés, virtuozitás tesznek azzá. A közönség szünni nem akaró tapssal köszönte meg különösen utolsó piécét, a melyben müvészetét teljességében ragyogtatni bő alkalma nyilt. Mendelssohn triójában Budits és Rau tanár urak ismételt bizonyitékát adtak kiváló müvészi képességeiknek.

— **Felolvasás.** A kereskedő ifjak helyiségében tegnap délután négy órakor Ábray Lajos az egylet ügybuzgó elnöke és a kereskedelmi akadémia igazgatója »A miben megállapodtunk« czim alatt ép oly tanulságos mint érdekes felolvasást tartott. A méterrendszert, annak keletkezését és elterjedését ismertette vonzó formában s felolvasását a szép számban megjelent közönség, melynek soraiban a szép nem is képviselve volt, mindvégig fokozott érdeklődéssel kisérte.

— **Sajtóhiba.** Lapunk tegnapi főczikkének második hasábjában, a hetedik kikezdés 8-ik sorában «hallatlansága» kifejezés helyett: halhatatlansága olvasandó.

— **A miniszter ajándéka.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter Csáky Albin gróf, Csanádmegye uj fali nagy térképéből 50 példányt ajándékul küldött Csanádmegye kir. tanfelügyelőjéhez a megyei iskolák részére azon utasitással, hogy első sorban az állami és községi s azontul a szerényebb hitfelekezeti iskolák közt osztassanak ki.

— **Az aradi kaszinó egylet** folyó évi deczember hó 9 én délelőtt 10 órakor tartja rendes közgyülését, melyre a tagok tisztelettel meghivatnak. Az elnökség.

— **A siketnémák karácsonyfája.** Mint eddigelé minden évben, ugy az idén is, a mi szánalomraméltó siketnéma-növendékeinket karácsonyfával, s (a szegényebb sorsuakat) meleg ruhával akarjuk megörvendeztetni. Ennek lehetővé tétele végett bizalommal fordulunk most ismét a nagyérdemü közönség áldozatkészségéhez, mert alkalmuk nyilt azon örvendetes tényről meggyőződést szerezni, hogy városunk s vidékünk közönsége, daczára annak, hogy oly sok oldalról van jótékonysága mindenkor igénybe véve, soha sem zárkózik el akkor, midőn a szerencsétlen siketnémák érdekében intézünk hozzá felhivást. Az örök szeretet nevében folyamodunk most is intézetünk fenntartóihoz s az iránta nemes érdeklődéssel viseltető emberbarátokhoz, s kérjük a siketnémák karácsonfájára szánt adományokat tek. Árkay Kálmán gondnok urhoz (főut 2. sz.) küldeni be Aradon, 1888. decz. 1-én. A siketnéma iskolafelügyelő bizottsága.

— **Az aradmegyei közkórház** betegforgalmának kimutatása november hóról. Kórházi beteg maradt a mult hóról 66 fi. 57 nő, e hóban felvétetett ápolásra 123 fi. 70 nő, összesen ápoltatott 199 fi, 127 nő. Ezek közül elbocsájtatott gyógyulva 86 fi, 36 nő, javulva 15 fi, 10 nő, gyógyulatlan 3 fi, 4 nő, meghalt 13 fi, 5 nő, összes fogyatkozás 117 fi, 55 nő. Maradt ápolás alatt 82 fi, 72 nő összesen 154. Ápolási napok száma 4557.

— **A Trefort-alapitvány gyarapodása.** Az aradi tantestületek által kezdeményezett Trefort-alapitványra ujabban a következő adományok érkeztek. Az 58. számu iven nagys. dr. Falk Miksa urtól 20 frt. Tavaszy Antal urtól (Budapest) 10 frt. a 49. számu iven az aradi izraelita hitközségtől 10 frt, a 80. számu iven báró Bánhidy-Vay Klára urnő ő méltóságától és mlts. báró Bánhidy Sándor urtól 5—5 frt. Seidner Bernát urtól (Berzova) 5 frt. Niedermayer János glogováczi igazgató-tanitó urnak 32. számu ivén: Niedermayer János, Kirle Antal, Jerger Antal 5-5 frt, Frank János 3 frt, Gyürky Gábor, Rauch János 2—2 frt, Ursits, Hoffman, Wittenberger János, Orody Nándor, Engel Gáspár, Haid Ferencz, Straub Péter, Gerner György, Wolf Sándor és Keller Frigyes 1—1 forint. Ez iven összesen 32 frt. — A 36 számu iven a szt.-Ferenczrendü zárda (Radna) 1 frt, Ambró György (Radna) 1 frt. A 100. számu iven főt. Hunyady János urtól 2 frt, Stener Mihály és Haubenreich uraktól 1—1 frt. — Roth Henrik urnak 38. számu iven (Buttyin) Róth Henrik 1 frt. N. N. 20 kr., Szigethi Cs. N. 20 kr. Szirmay János 30 kr, Bortsek János 20 kr. — Fogadják a nemeslelkü adományozók ez uton is a gyüjtő bizottság legmélyebb köszönetét. — Arad, 1888. decz. 1.

NAGYVILÁG

— **Német iró a magyar nők szépségéről.** Vischer, a legnagyobb német esztheticus, egyik barátjához irt levelében a következőkép emlékszik meg a magyar nők szépségéről: „Mégis egészen más az, oly nép között élni, mozogni, ahol a szépség nem szórványosan, hanem bőségben, pazarul van kiosztva. Ne legyünk azért igáztalanok a német nők iránt, a kiknek csendesebb, nyájasabb bájaikat és lelkük kedvességét a hosszabb, tartalmasabb ismeret tünteti fel csak; de azért legjobb barátjuk sem tagadhatja, hogy százat, sőt sok százat kell közülök látni, mig egy olyanra akadunk, akit a telivérünek nevezett tisztán kifejlődött formák szerencsésen diszitenek; itt Budapesten ellenkezőleg áll a dolog, hasonlólag az olaszországi viszonyokhoz. Aki ott volt, s hozzászokott nemcsak a viruló szint keresni, aki tudja, mi a finom metszetü arczél, nagy tüzes szem és széphajlású szemöldök, telt nyak s az erőteljesen domboruló feszes derék, az nem fog engem félreérteni. Szeretném tudni, vajjon a mi fajunk mindig oly beesett csontos mellü volt-e, avagy a századokon át öröklött szobában ülés, varrás, himzés tették-e azt oly aszottá, beesetté, összenyomottá?"

— **Rövid hirek.** Leo pápa közelébb egy millió frankot örökölt egy olasz ügyvédtől; de az elhunyt nővére pört inditott a hagyatékért. — A párisi opera comiqueben közelébb lépett fel a »Sarolta« magyar név alá bujt német énekesnő, tetszett s csak azt jegyzi meg egyik biráló, hogy kiejtése »nagyon magyaros«; az álmagyar énekesnő nem is tud magyarul. — Choudens, a minap elhunyt párisi zeneműárus, hét millió franknyi vagyont hagyott hátra. — Sinajában a román király nyaralójának istállói leégtek s azt hiszik gyujtogatás történt. — A belga kőszénbányákban folyton terjed a munkások strikeja, de rendzavarás nem történt. — Kétezer forintos postacsomag tünt el Bécsben egy postakocsiból, utközben az egyik postahivataltól a másikig. — Radautzban ötezer frtnyi sikkasztás történt s négy cseh tisztviselőt elfogtak. — Hussovic morva községben két cseh betörőt fogtak el, kiknél egész programmja volt a tervezett betöréseknek s a jegyzékben szerepelt Budapest is.

Szinház.

— deczember 3.

— **„Dobó Katicza."** A szokásos vasárnap délutáni előadásul ma igen tapintatosan „Dobó Katiczát" választotta az igazgatóság. Hogy mennyire helyes volt a választása, bizonyitotta a majdnem telt ház, a nagyobbrészt kicsiny kora, de hazafias nézőközönség, mely a hazafiui kitörésekre tüntető tapssal felelt s ugyszólván a szereplők mindegyikének tapsolt. Persze, legtöbb tapsot a poéta, Balassa Bálint kapta, kit igen rokonszenvesen Mészáros Lajos ábrázolt. Ő volt a darab lelke, központja. Szinte elfeledte a délutánt és egész becsvágygyal szavalta az „Elhagyott anya" szép költeményt, melynek a végét már alig várta a lelkes közönség, annyira elragadta a hazafiui láz és a tapsolni vágyás. Bera Paula Dobó Katiczában haladást mutatott, Kazaliczky festői szép volt mint Dobó, Bács meg a kedélyes Homonnai szerepében ellenállhatatlanul kaczagtatott. Fangéri, Győre epizód szerepeikben kényszeritették tapsra az egész előadáson amugy is sokat foglalkoztatott tenyereket.

— **A „Zsöllér-leány"** mai premiereje minden tekintetben kedvező sikerrel folyt le. A ház egészen megtelt; szép páholyközönség, tömött földszint, erkélyek és karzat. A darabot magát a közönség rokonszenvesen fogadta, s a közremüködők is igyekeztek minél több életet önteni az előadásba. Nem szándékunk most a darab lélektani fogyatkozásaival foglalkozni, mert talán lesz még erre alkalom a darab ismétlése esetén. Az előadás központja mindvégig Piros Rozál szerepe, mely erősen drámai szerep, s Pajor Emilia a feladat szinvonalán állott. A közönség már kilépésekor tapssal fogadta, s tapsot kapott bőven azért az egy pár csinos dalért is melyet énekelt, de legtöbb tapsot érdemelt ma a szerep drámai részének érvényre emeléseért, s azért a bensőségért, melyet kifejtett. Havas A. (Virág Ilus) a szinpadra lépésekor a zenekarból egy szép csokrot kapott a közönség tapsai között. Kis szerepét sok élénkséggel és kedvesen játszotta el. Tarassovics Margit, (Bébék asszony) há'ás szerepet kapott, s a nevetőket mindig a maga részére tudta hóditani humoros játékával. Egri Kálmán (Pista) és Mezei Péter (Dakó Pál) korrekt alakitással feleltek meg szerepeiknek, s különösen Mezei sok gondot forditott a külsőségekre is, hiven adva a törődött köszvényes özvegy embert. Elismeréssel kell emlékeztünk Németh Jánosról (Zödi Gyura), a ki sok komikai érről tett tanuságot szerepében, továbbá Szép Aladárról, (Csüngölögi) a ki ugy maszkjával mint játékával kidomboritotta a kis szerepet. Győre is egészen jó volt a Döngölögi exprókátor szerepében. A második felvonás tánczczal végződik, s a közönség Tarassovits és Szép humoros tánczának sokat tapsolt. A rendezésre nézve csak az az egy kifogásunk van, hogy alföldi tiszaparti vidékről lévén szó, nem tudjuk, hogyan kerültek oda a hegyek a háttérben.

Aradvárosi szinház.

Folyó szám 6?. 3-ik kisbérlet 11 sz.

Hétfő, 1888. évi deczember hó 3-án

Fourchamboult család.

Szinmü 5 felvonásban. Irta: Augier Emil.

SZEMÉLYEK:

Fourchamboult — — — —	Bács.
Leopold fia — — — —	Mészáros Lajos.
Bernard — — — —	Kazaliczky.
Báró Rastiboulois, — — —	Mezei.
Fourchamboultné — — —	Bácsné.
Bernardné — — — —	Szentesi I.
Blanche — — — —	Havas Aranka.
Lettellier Mária. — — —	Medgyasszay E.
Szolga Fourchamboultnál —	Kassay.
Bernardné szolgája — — —	Palóczi.

Kezdete 7-kor, vége 10 órakor.

Holnap, kedden, deczember 4 én adatik:

Idegesek.

Vigjáték három felvonásban.

Közlekedés.

A vonat

	ind. Aradról	érk. Aradra
Csabai vegyesvonat . . regg.	6.20	este 7.—
Budapesti személyvonat . d. u.	12.31	regg. 5.45
„ „ . este	9.17	d. u. 4.10
Erdélyi vegyesvonat . . d. u.	4.30	d. e. 8.42
„ vegyesvonat Radna-Lippáig . . . d. u.	2.17	d. e. 7.36
„ személyvonat . . regg.	6.—	d. e. 11.18
Temesvári vegyesvonat regg.	6.05	d. e. 9.29
„ „ d. u.	5.46	este 8.12
Borossebesi vonat . . . regg.	6.30	regg. 8.35
„ „ . d. u.	4.40	este 6.?8
Szegedi gyorsvonat . regg.	7.—	regg. 8.20
„ személyvonat . regg.	4.40	este 8.52
„ „ . d. u.	8.17	d. u. 7.54

Felelős szerkesztő:
HINDY ÁRPÁD.

Az élvezetek egyik legolcsóbb és legkellemesebb neme, mely testünket felüdíti, zsibbadásnak induló idegeinket napi munkáink teljesitésére képesebbé teszi, vérünk rendes forgását előnyösen előmozditja s lelkünk kedélyvilágának vidámságát kedves hangulatba tartja a „fürdés."

A fürdés, kiválólag a gőzfürdéssel járó dörzsölés (Frotiren) következtében a testnek felbőre lehámlik, a bőr likacsai kitisztulnak s igy lehetővé tétetik, hogy testünk, a belőle kifejlődő s egészségünkre kártékonyan ható maró, sós nedvektől megszabadittassék; ezáltal egészségünk biztosittatik.

Hogy ezen önmagunk iránt tartozó kötelességünknek lehetőleg eleget tehessünk,

Simay István a „Maros"-gőzfürdő tulajdonos

a fürdési dijak oly méltányosan állapitotta meg, hogy azt mindenki használhatja. — **Télen át reggel 7 órakor nyittatik a fürdő.**

GŐZFÜRDŐ.

Egy személy-jegy . . . . 70 kr
10 db. bérlet-jegy . . . . 5 frt 70 kr.
Egy deák-jegy . . . . 40 kr.

USZODA

Egy személy-jegy . . . . 25 kr
10 drb. bérlet-jegy . . . . 2 frt — kr
Egy gyermek-jegy . . . . — frt 15 kr
10 drb bérlet-jegy . . . . 1 frt — kr

HIDEG GYÓGY-FÜRDŐ.

Egy személy-jegy . . . . 50 kr.
15 darab bérlet-jegy . . . . 6 frt 75 kr.
30 „ „ . . . . 13 frt 50 kr.
Mossással egy személy . . . . 70 kr.

A várótermeben hideg étkek és italok mérsékelt árak mellett kiszolgáltatnak.

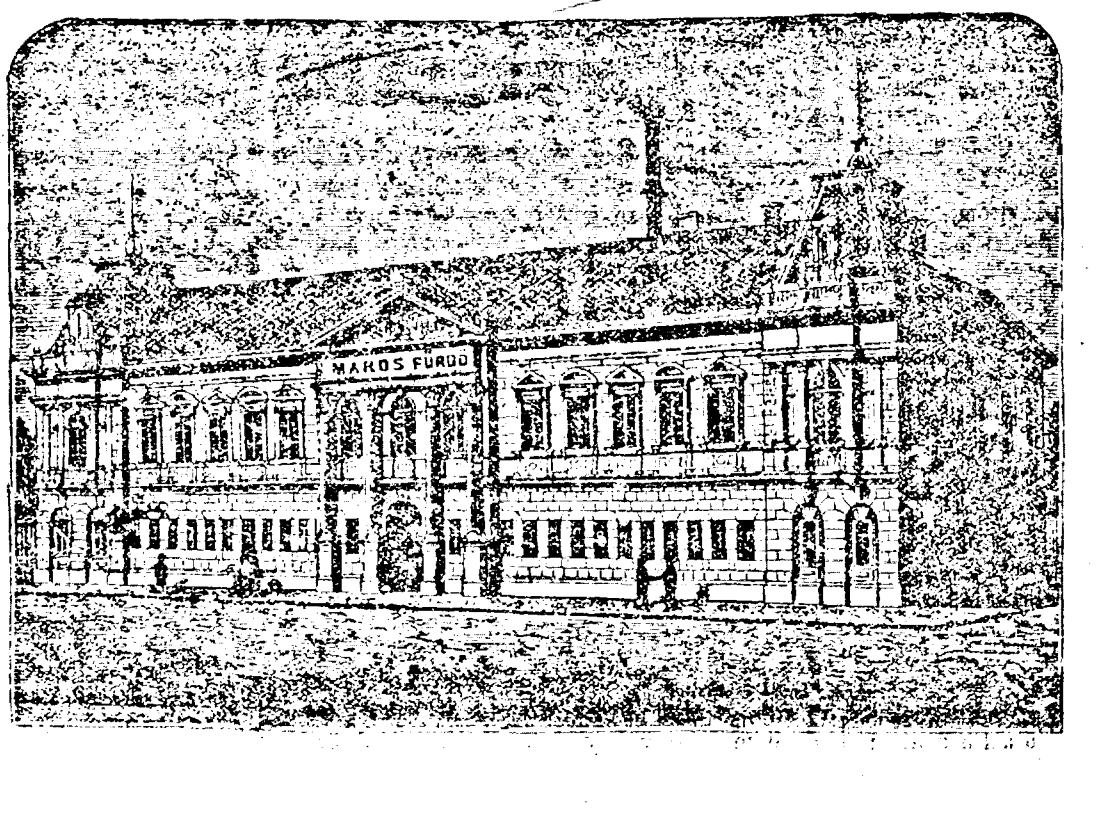

VAS- és MOOR-FÜRDŐ.

Egy személy-jegy . . . . 1 frt — kr
10 darab bérlet-jegy . . . . 9 frt 50 kr

MÁRVÁNY-KADFÜRDŐK.

Ruhával . . . . 50 kr.
Ruha nélkül . . . . 40 kr.
10 darab bérlet-jegy . . . . 3 frt 50 kr.

VILLANY-FÜRDŐ.

Egy személy-jegy . . . . - kr.
10 db. berlet-jegy . . . . 6 frt kr.

Külön ruha-dijak:

1 lepedő vagy palást . . . . 7 kr.
1 törülköző . . . . 3 kr.

Pénztárnyitás: nyáron reggeli 6 órakor. télen reggeli 7 órakor.

SZŰRT MAROS-IVOVIZ eladásra is k nyujtatik. Előjegyezni a pénztárnál lehet

Nyomtatja és kiadja Ungerleider-féle könyvnyomda Aradon.